

Bestuur

stichting Federatie Oud-Nederlandse Vaartuigen
Website: www.FONV.nl
Stationsstraat 38
1506 DH Zaandam
telefoon 075-6702779
e-mail secretaris: secr@fonv.nl
Postbank 4303975 te Aarlanderveen
KvK Amsterdam 41204950

Aanbiedingsbrief FONV – MoMo

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer R.H.A. Plasterk
T.a.v. Directie Cultureel Erfgoed
Dr. J.J. de Jong (IPC 3200)
Projectleider Modernisering Monumentenzorg
postbus 1637
2500 BJ Den Haag

Onderwerp: Reactie op “Een lust, geen last; Visie op de Modernisering van de Monumentenzorg”

Zaandam: 20 januari 2009

Geachte heer Plasterk,

De Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen (FONV) maakt graag gebruik van de mogelijkheid om te reageren op uw visie “Een lust, geen last” en op de aanbevelingen van de vijf werkgroepen in het kader van het project Modernisering van de Monumentenzorg. De FONV heeft haar aanbevelingen over de integratie van het varend en nautisch erfgoed in de moderne monumentenzorg uitgewerkt in de notitie “Een veilige haven voor varend erfgoed; Reactie van de Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen op Een lust, geen last; Visie Modernisering Monumentenzorg”. Deze notitie, die wij ook als gedrukte publicatie zullen uitgeven, is als bijlage toegevoegd.

De FONV is verheugd te lezen dat de werkgroep Kwaliteitszorg aangeeft dat het mobiel erfgoed bescherming verdient. De werkgroep constateert dat het ontbreken van wettelijke bescherming voor het mobiel erfgoed op de agenda geplaatst dient te worden. De werkgroep constateert evenwel dat de sector niet voldoende bekend is met de categorie mobiel erfgoed en dat niet duidelijk is op welke wijze en volgens welke wet- en regelgeving deze bescherming effectief ingevuld kan worden. De werkgroep beveelt dan ook aan om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor het beschermen van het mobiel erfgoed. De FONV ziet bijgaande notitie als een handreiking daarbij en onderschrijft het advies van de werkgroep om de mogelijkheden van bescherming van mobiel erfgoed nader te onderzoeken. Wij doen u graag de suggestie om onze aanbevelingen uit bijgaande notitie bij dat onderzoek te betrekken.

De FONV ziet de suggesties in bijgaande notitie als een aanvulling op de bredere reacties met betrekking tot het mobiele erfgoed van onder andere de stichting Mobiele Collectie Nederland en Erfgoed Nederland.

Samenvatting notitie

De twee centrale vragen zijn: op welke wijze kan het bestaande juridisch instrumentarium beter ingezet worden voor de bescherming van het Nederlands nautisch erfgoed, zowel het varende erfgoed, als historische havens en kades? En hoe kan het cultuurhistorisch beleid op die manier beter profiteren van de zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht prachtige en unieke varende erfgoedcollectie en de waterlandschappen in dorps-, stads- en cultuurlandschappen die Nederland rijk is?

De notitie begint met een beschouwing over het belang van water en het daaruit voortgekomen nautisch erfgoed in Nederlands verleden en wat hieraan tegenwoordig nog herinnert. Het varende en nautisch erfgoed heeft in belangrijke mate de ruimtelijk historische structuur van Nederland vormgegeven en maakt daarmee 'het verhaal van Nederland' beleefbaar en afleesbaar. Vervolgens wordt nagegaan wat de Modernisering van de Monumentenzorg (MoMo) te bieden heeft voor het varende erfgoed als onderdeel van de Mobiele Collectie Nederland. Centraal in deze benadering staat de gedachte dat het varende en nautisch erfgoed enerzijds en de monumentenzorg anderzijds veel aan elkaar kunnen hebben. Deze notitie beperkt zich niet tot het behoud van de objecten, maar zij kiest voor de ook vanuit MoMo bepleite verschuiving van objectgerichtheid naar een beleid dat zich richt op de omgeving als geheel, terwijl behoud door conservering verbreed wordt naar behoud door ontwikkeling, hergebruik en het vertellen van doorlopende geschiedenissen. Deze aanpak blijkt bij uitstek geschikt voor het integreren van het varende en nautisch erfgoed in de monumentenzorg. In het tweede gedeelte van deze notitie passeert een zestal concrete voorbeelden de revue. Het blijkt dat de besproken gemeenten op zeer verschillende wijze met nautisch erfgoed omgaan. Dit leidt vaak nodeloos tot gemiste kansen ten aanzien van het varende en nautisch erfgoed.

Vervolgens worden theorie en praktijk in elkaar geschoven, hetgeen leidt tot een aantal conclusies en aanbevelingen. Allereerst dient een visie ontwikkeld te worden op de toegevoegde waarde van het varende en nautisch erfgoed voor het vernieuwde monumentenbeleid. Het mobiel erfgoed past goed binnen de uitgangspunten voor gebiedsgerichte ontwikkeling en integrale erfgoedzorg, integratie van de monumentenzorg en ruimtelijke ordening, de Belvederegedachte en Mooi NL.

Aanbevelingen van de FONV

Het monumentenzorgbeleid waaraan nu behoefte is ten behoeve van de bescherming van het mobiel erfgoed zou zich naar ons inzicht kunnen richten op gebiedsgerichte bescherming van watergebonden erfgoedensembles, zoals pakhuizen, havens, kades en varende erfgoed. Wettelijke bescherming is nuttig, nodig en mogelijk via de Monumentenwet (cultuurhistorische waardebeschrijving beschermde dorps- en stadsgezichten), de Natuurbeschermingswet (cultuurhistorische waardebeschrijving beschermde landschapsgezichten), de Wet ruimtelijke ordening (opnemen van nautisch erfgoed in de verplicht te stellen cultuurhistorische paragraaf bij bestemmingsplannen en overig juridisch ruimtelijk instrumentarium), via de Monumentenverordening (aanwijzing als gemeentelijk of provinciaal monument) en mogelijk als object of verzameling via de Wet tot Behoud van Cultuurbezit. Een uitspraak over de cultuurhistorische waarde van de verzameling varende erfgoed als geheel biedt bovendien mogelijkheden voor verdere ontsluiting van de collectie en publiekseducatie.

Om de cultuurhistorische waarde van het varend erfgoed te bepalen zijn de middelen voor handen in de vorm van het Nationaal Register Mobiel Erfgoed¹ en het Waardestellend kader mobiel erfgoed². De toegankelijkheid en bruikbaarheid van het NRME en het Waardestellend kader kunnen nog aanmerkelijk verbeterd worden. Daarbij is het behulpzaam als het mobiel erfgoed aangemerkt kan worden als collectie, als cultuurhistorisch waardevolle verzameling. Nader onderzoek moet uitwijzen of de Wet tot Behoud van Cultuurbezit hiertoe mogelijkheden biedt, of dat de gebiedsgerichte bescherming via opname in de cultuurhistorische paragraaf van bestemmingsplannen geformuleerd kan worden als 'bescherming van de collectie'. Een Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA) naar de bijdrage van historische schepen aan dorps- en stadsontwikkeling geeft bestuurders inzicht in de investeringen en in de opbrengsten van voorzieningen voor historische schepen binnen de stedelijke inrichting. Het is aan te bevelen om een MKBA te laten uitvoeren naar havens voor historische schepen.

Expertise

De FONV heeft in de loop der jaren veel kennis en expertise opgebouwd over het behouden en waarderen van varend en nautisch erfgoed. De FONV is dan ook graag bereid om me uw ministerie mee te denken over de uitwerking van de vragen die de Werkgroep Kwaliteitszorg stelt over het mobiel erfgoed. Ook biedt de FONV aan behulpzaam te willen zijn bij een verdere uitwerking van de aanbevelingen die wij u middels onze notitie doen toekomen.

Steunbetuiging

De bijgaande notitie van de FONV wordt ondersteund door de volgende organisaties:

- Bond Heemschut, Karel Loeff (directeur)
- Mobiele Collectie Nederland, Jaap Nieweg (voorzitter)
- Nationaal Restauratiefonds, Pieter Siebinga (directeur)

Hoogachtend,
Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen

ir. K.C. Pette
voorzitter FONV

Kopie aan:

- Bond Heemschut, Karel Loeff (directeur)
- Erfgoed Nederland, Richard Hermans (directeur)
- Mobiele Collectie Nederland, Jaap Nieweg (voorzitter)
- Instituut Collectie Nederland, Henriëtte van der Linden (directeur)
- Nationaal Restauratiefonds, Pieter Siebinga (directeur)

¹ www.mobielecollectienederland.nl / Nationaal Register Mobiel Erfgoed

² Erfgoed dat beweegt! Waardering van de Mobiele Collectie Nederland. Opgesteld door het Instituut Collectie Nederland en de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, 2006.